

УДК 811.161.2: 81'42

ББК 74.268.1(Укр)

КОНЦЕПТ “СМІХ” ЯК ОДНА З КЛЮЧОВИХ ЛІНГВО-КОГНІТИВНИХ СТРУКТУРНИХ ОДИНИЦЬ У ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ, ДРАМИ ТА ПОЕЗІЇ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

І. В. Данилюк

*Івано-Франківський університет права ім. Короля Данила Галицького;
м. Івано-Франківськ, вул. Є. Коновальця, 35;
тел. (097) 9340206; e-mail: diva-ua@yandex.ru*

У статті досліджено семантико-структурні особливості мовних засобів, що маніфестують концепт “сміх”, в українському художньому дискурсі початку ХХІ століття, визначено їх роль у реалізації адресантно-адресатних відношень, комунікативних стратегій і тактик, простежено специфіку їх вербалізації в ремарках і репліках; проаналізовано їх асоціативно-образний потенціал та особливості сполучуваності; визначено їх функціональне навантаження у текстах прози, драми та поезії вказаного періоду.

Ключові слова: *концепт, концепт “сміх”, художній текст, комунікативна стратегія і тактика, ремарка, репліка, метафора, фрейм.*

У сучасній лінгвістичній науці, орієнтованій на антропоцентричну парадигму, інтегруються дослідження, у яких увагу вчених зосереджено на функціонально-стилістичних, комунікативно-прагматичних, індивідуально-авторських характеристиках мовних одиниць. Урахування особливостей смислового наповнення їх сприяє різномірному декодуванню художнього тексту як полісмилової величини.

Синкретичність художнього цілого, яким є текст, вимагала при його дослідженні використання універсальної одиниці когнітивного знання – концепту. Осмислення художнього тексту через призму його змістовного наповнення спрямоване на виявлення нових тенденцій мовобуття, розкриття процесів концептуалізації і категоризації дійсності, пізнання тих глибинних “охудожнених” мовних лакун, які викристалізовує сучасний художній дискурс.

Неодноразово в полі наукових інтересів лінгвістів були різні за семантикою концепти, зокрема: *Бог* (А. Чикина), *гріх* (А. Ваховская), *частка* (Р. Поголян), *дружба* (М. Хізова), *душа* (М. Скаб), *життя і смерть* (А. Близнюк) та інші.

Меншою мірою вчені звертали увагу на концепт “сміх”, тому розкриття його мовного вираження, “взаємодії” з сучасним художнім текстом, на нашу думку, відкриє нові можливості для більш глибокого ро-

зуміння концепту як репрезентанта культурних, етнічних знань людини про світ, важливого виразника ментальності народу. Вирішення цієї проблеми і обумовлює *актуальність статті*.

Мета статті – виявити й комплексно проаналізувати семантику та особливості функціонування мовних засобів, що репрезентують концепт “сміх” в українському дискурсі початку XXI століття.

Художній дискурс початку XXI століття – багатостильова, образно динамізована площина, в якій концепт “сміх” отримує особливе смислове наповнення. Аналіз семантики мовних одиниць, які його представляють, крізь призму художньо-естетичних вимірів прозового, драматургійного і поетичного текстів дозволить з’ясувати характер мовомислення письменників означеного періоду, особливості їх індивідуальних пошуків і способи самовираження.

Аналіз художніх текстів зазначеного періоду з точки зору вербалізації в них концепту “сміх” показує, що цей концепт – один з домінантних в емотивній картині світу носіїв мови. Культурно-національна, комунікативно-прагматична специфіка і особливе смислове наповнення мовних одиниць, що його представляють, дають підстави стверджувати: *концепт “сміх” – це складне ментальне утворення, що є індикатором вираження особливостей сміхової культури (як на рівні індивідуальному, так і національно-культурному), вербалізоване в системі мови відповідними лексемами, фраземами, асоціативно-образними поєднаннями слів і представлено текстами художнього дискурсу*. Розглянемо детальніше кожен тип дискурсу – прозовий, драматургійний, поетичний – з погляду функціонування в них лінгвоодиниць, що репрезентують концепт “сміх”.

Прозові тексти початку XXI століття, які відзначаються культурно стилістичними експериментами авторів, показали: засоби вираження концепту “сміх” є важливими невербальними “знаками” в процесі “протікання” текстової комунікації, оскільки вони впливають на успішність / неуспішність досягнення комунікантами мети, формують / руйнують бар’єри спілкування між внутрішньо текстовими адресантом та адресатом і забезпечують розкриття смислової багатоплановості тексту. Порівняємо:

Ти в мене перед очима, Галю. Дивишся на мене і не посміхаєшся. Тобі не до посмішок, я знаю. Я так само знаю, як ти вмієш сміятися. Ми це будемо сміятися разом, коли все це скінчиться. Я – тобі, а ти – мені ... [10, с. 81].

Взаємне бажання текстових комунікантів (висловлене одним із них) буде сприяти досягненню спільної мети – сміятися разом, незважаючи на уявну присутність партнера спілкування (це показано в тексті), візуальне уявлення вияву сміху (*як сміятися*) і внутрішні фактори (очевидно, мається на увазі спільне бажання бути разом, глибокі почуття героїв). Іntenція ключового завдання учасників інтеракції зумовлює

відповідний результат: завдяки сміху як засобу вираження емоцій стосунки “Я” і “Ти” виступають у тісному взаємозв’язку, проєктуючись одне на одного, проте адресат є домінантним учасником окресленої ситуації, оскільки наділений автором можливістю самостійно охарактеризувати відповідну ситуацію. Подвійне використання в тексті лексеми “знаю” (наявність не “озвученої” у повідомленні інформації) сприяє формуванню у героя почуття впевненості у здійсненні бажаного, явно вираженого у фразі “Я – тобі, а ти – мені”, тобто “я посміхнувся Тобі, а ти посміхнешся мені”.

Лексеми, що представляють концепт “сміх”, активно відображають позицію адресанта і адресата в текстовій комунікації, визначають успішність її завершення. Наприклад:

Я посміхнувся, намагаючись зрозуміти, чому вона так ...сказала... Вона побачила його посмішку й знітилася, витлумачила її по-своєму [5, с. 205].

Як бачимо, посмішка адресата (героя твору) сприяла негативній реакції у відповідь – *знітилася*; наступний етап спілкування залежатиме від того, який зміст вкладе героїня в поняття “*витлумачила її по-своєму*”: чи буде акцент зроблено на емоційному позитивному рівні (*знітилася* – засоромилася), чи, навпаки, значення повідомлення, актуалізованого посмішкою, спричинить за собою формування суб’єктивного (негативного) тлумачення (*знітилася* – обурилася).

Отже, кожен фрагмент тексту свідчить про функціональну значимість лексем, що вербалізують концепт “сміх”. Так, результати фактичного матеріалу показали, що номінації, які об’єктивують названий концепт, виконують такі функції:

➤ *спонукально-аксіологічну* (сприяють виявленню особливостей регуляції художньо текстової комунікації через її оцінку);

➤ *контактно-інформаційну* (визначають допоміжні інформативні “ключі” під час декодування в процесі спілкування імпліцитної інформації).

Актуалізуючи різні інтенції персонажів і автора, лінгвооддиниці з інваріантним значенням “сміх” при поєднанні з різними за семантикою лексемами функціонують як репрезентанти конкретної системи тактик – *замовчування інформації, відмови, загрози*, які експлікують різнопланові наміри мовців, розширюють асоціативно-сміслову поле експресивно забарвлених значень, актуалізують нові “прагматичні” смисли, розкривають специфіку інтеракції комунікантів, прогнозують у структурі художнього дискурсу їх комунікативну взаємодію. Порівняємо:

Панове! Мені прикро, але Олександр Остапович більше не буде керівником компанії, – із сумом у голосі сказав Дмитро, посміхнувшись так, ніби йому важко на душі. – Тепер я ваш керівник, і, надіюсь, я зможу стати вашим порадником і другом.

Після того, як працівники покинули кабінет свого улюбленого экс-директора, Дмитро засвітився **переможним сміхом – гордо і зухвало...** [10, с. 56].

Невербальні одиниці (разом із засобами інших мовних рівнів) застосовуються комунікантом (Дмитром) для того, щоб нав'язати слухачам (персоналу) певне (хибне) уявлення про дійсність, сформувані потрібне ставлення до нього, викликати необхідну емоційну реакцію – здійснити мовну маніпуляцію. Отже, концептуально навантажені номінації, що репрезентують лексико-семантичне поле “сміх”, актуалізуючи імпліцитну інформацію в тексті, виражають сутнісні емоційно-оціночні характеристики, які стають ключовими при втіленні і декодуванні комунікативного задуму персонажів.

Окремі емоційно-оцінні характеристики актуалізуються в **драматургійному дискурсі**, представленому текстами початку ХХІ століття, в яких показано регенерацію старих семантично модифікованих образів, стилістично динамізованих і оновлених завдяки смислотвірному потенціалу художнього слова – багатофункціонального інструменту в руках сучасних драматургів. Акумуляуючи в собі функцію донесення до адресата інтенцій автора, під впливом художнього переосмислення сучасної картини світу драматургійний текст частково трансформувався. Відповідно, “максимальної редукції в сучасних п’єсах зазнає сфера емоцій, яка переноситься з подієвого плану на рівень задоволення від театрального обману” [1, с. 451]. Так, дослідженням встановлено, що мовна репрезентація концепту “сміх” пов’язана зі структурно-семантичною специфікою сучасних ДТ. Фігуруючи в текстовій комунікації в основному як провідники імпліцитного смислу, лінгвоодиниці, які маніфестують названий концепт (при поєднанні з різними номінаціями), у структурі реплік драми є засобами семантичної “кристалізації” позитивних або негативних емоцій, відображають внутрішні особливості персонажів, підкреслюють їх характер, поведінку, ставлення до інших діючих осіб тексту.

Дослідженням визначено, що лінгвоодиниці, які відображають концепт “сміх”, можуть вживатися як у репліках персонажів, так і в різних типах ремарок: *передтекстових* (коментарі автора на початку тижня), *міжреплікових* (авторський коментар між репліками персонажів), *післятекстових* (ремарки, що вживаються в кінці тижня). Кожен з названих видів ремарок є значущою базою для розкриття семантико-смиислового навантаження номінацій, які маніфестують концепт “сміх”, оскільки вони сприяють виявленню семантики непрямих мовних актів – декодування імпліцитної інформації, важливої для розуміння характеру реалізації в тексті іллокутивної мети.

На відміну від прозових текстів, у яких концепт “сміх” виконує, наприклад, образ- і текстотвірну функції, у сучасному драматургійному дискурсі він може впливати на процес текстової комунікації і здат-

ний стимулювати розвиток драматичної дії в руслі заданого автором прагматичного сценарію. Розглянемо приклади:

КРИТОН. *Але ж Аніт тобі цього ніколи не простить! І ніхто не простить із тих, кого ти, “випробовуючи”, поставив на посміх, показавши, що вони невігласи і дурні!*

СОКРАТ. *Я тільки хотів, щоб люди порозумнішали.*

КРИТОН. *Я нажив собі ворогів! Страшних і лютих! [3, с. 101];*

СЕРВАНТЕС. *А я якраз і хочу змалювати образ такого благородного рицаря, але рицаря-невдахи! Він воюватиме з примарними велетнями; ...кохатиме жінку, а вона **насміхатиметься** з нього! [2, с. 4].*

Як засвідчив аналіз ДТ, виділені лексеми вербалізують деструктивні емоції, сприяючи увиразненню характерологічних рис персонажів, виражаючи негативну поведінку в процесі комунікації, а, особливо – неповагу (“поставити на посміх”, “насміхатися”) до інших комунікантів. Це є свідченням широкого асоціативно-образного потенціалу досліджуваних лексем, які доповнюють контекст додатковими емоційно-експресивними нашаруваннями, впливають на кінцевий результат художнього діалогу.

Особливе смислове наповнення у структурі ДТ мають мовні засоби вираження концепту “сміх” у ремарках. У площині тексту вони здатні актуалізувати та передавати додаткову чи приховану інформацію, тому в структурі ремарок вони часто вживаються не окремо, а сукупно з іншими мовними засобами, підсилюючи та уточнюючи ефект впливу на реципієнта. Розглянемо приклад:

МЕССАЛІНА. *Яка ти ще наївна... (Розглядає браслет на руці). Ти даремно відмовилася від браслета. Гарна дециця... Більше так не роби... (Юлія зіщулилася під її колючим поглядом). Тримай мою перуку, плащ (кидає свій, бере її), олію. Підготуйся добре, лише тоді знімай табличку. (На порозі з іронічною посмішкою). І не віддавайся зразу – подразни, потягни час. Сподіваюсь, обійдешся без секрету... (Мессаліна йде, Юлія хутко готується, опановує себе, виходить і відразу ж повертається) [19, с. 9].*

У наведеному сегменті розширення образності дійових осіб, їх емоційного налаштування відбувається завдяки емотивній лінгвоодиниці “посмішка”. Семантичне наповнення цієї номінації конкретизується лексемою “іронічний”, основна кваліфікативна ознака якої – *вияв негачії*, тому при їх поєднанні значення лексем із позитивним забарвленням нівелюється, трансформуючись в окремі додаткові відтінки: **іронічно** – зухвало, несерйозно; саме іронія як тип поведінки закладена не лише в міміці (“іронічною посмішкою”), а й у всьому повідомленні (тексті).

Спостереження над функціональним навантаженням лексем, що вербалізують концепт “сміх”, дає підстави стверджувати, що в **репліках персонажів** вони виконують такі функції:

➤ *внутрішньоаксіологічну* (сприяють вираженню позитивної або негативної оцінки внутрішнього стану персонажів);

➤ *емоційно-експресивно* (наповнюють додатковими емоційно-експресивними шарами семантику висловлювань комунікантів, впливаючи на успішне/неуспішне завершення художнього діалогу).

Як важливі багатозначні компоненти ДТ лексеми, що представляють концепт “сміх” у *ремарках*, актуалізують такі функції:

➤ *комунікативно-інформаційну* (сприяють маніфестації “довідки” про емоційний стан героя, образ його поведінки, результат реакції на почуте від адресанта);

➤ *деструктивно-знецінювальну* (роблять виявлення прихованого спектра імплікацій, що сприяють кваліфікації дійових осіб з різними аксіологічними параметрами).

Отже, “сітка” значень лексем, що вербалізують названий концепт у ремарках і репліках, може видозмінюватися і трансформуватися в залежності від контексту і “зближення” з іншими, позитивно або негативно маркованими лінгвоодинаціями. Набуваючи в контексті нового, іноді модифікованого значення (особливо в текстах Я. Верещака, Неди Нежданої, А. Миколайчука), досліджувані номінації надають виразам персонажів додаткових експресивних характеристик, моделюють образи дійових осіб, інтенсифікують сюжетні лінії тексту як дискурсу.

Окремий аспект мовних засобів, що вербалізують концепт “сміх”, досліджено в текстах *поетичного дискурсу*. Значне місце в поетичній картині світу будь-якого автора займають поетичні концепти для позначення емоцій. Як зазначає Б. Лагей, поети пишуть в основному про емоції, “той досвід, який надає кольору, значущості та інтенсивності нашому життю” [цит. за 16, с. 56].

Слід підкреслити, що поетичне мовомислення початку ХХІ століття свідчить про використання таких мовних номінацій, які відзначаються індивідуальним підходом і креативним баченням світу, що дає підстави говорити про сучасні поетичні тексти як асоціативно наповнені структури, сформовані в результаті категоризації і концептуалізації дійсності. В українській поезії вказаного періоду спостерігаємо “своєрідний естетичний” вибух “образного мислення” [26, с. 8]. Як показав матеріал аналізу, номінації, які маніфестують концепт “сміх” у текстах зазначеного періоду, відзначаються варіюванням своєї семантики (А. Антонюк, К. Бабкіна, Т. Гаврилов, С. Жадан, А. Максимчук, М. Клименко), надаючи художнім образам особливого асоціативного наповнення. Синкретичність і оказіональність поетичного мислення авторів зумовили формування таких метафоричних номінацій і епітетних конструкцій, які є важливими засобами вербалізації названого концепту.

Активним “механізмом смислотворення” в сучасному поетичному дискурсі є *когнітивна (концептуальна) метафора*, яка сприяє “розкриттю його естетичного значення в узагальнено-символічній, максимально

економній словесній формі, але при одночасному впливі безлічі асоціацій і асоціативних зв'язків” [23, с. 58].

Важливо відзначити, що метафоричні номінації “забарвлюють” концептуальну модель відображення світу “відповідно до національних традицій” [27, с. 184], функціонуючи як “посередники між людською мовою і культурою” [14, с. 365].

Дослідження поетичних текстів початку ХХІ століття показало наявність різних за семантикою метафоричних моделей (при аналізі поетичного тексту враховуємо і усталені, “стерті” метафори (загальноживані, зафіксовані в словниках), що мають фреймо-слотову структуру:

- **фрейми плач (слоти плач (сльоза):** *Сиджу і п'ю, глядач – тлумач, шепчу її ім'я. / Ліворуч сміх, праворуч плач, посередині я. / Переступив крутий поріг і, злившись, понесли / за сміхоплачем плачосміх, немов морські вали* [6, с. 85].

- **час (період життя, вік, вічність):** *І досі там ще наші луни, / де в річці журяться човни. / І Ти всміхаєшся, як юність, / Яка приходить тільки в сні* [7, с. 116];

- **зброя (шабля, кулемет):** *То шабельним сміхом озоветься / Предок із міжзоряних степів* [20, с. 70];

- **спасіння (посмішка):** *Ти думаєш, та дівчинка, / Що бігла, ховаючись від дощу / і гублячи по дорозі стиглі полуниці, / всмінулась тобі просто так? / Ні. То янгольська усмішка спробувала / рятувати твою загублену душу* [7, с. 34];

- **простір (пустеля):** *...і віття рук його дзвенить на вітрі, / і піт його співа пустеля сміху, / хто поза нами з нас глузує?* [7, с. 100].

- **опік (біль):** *Ми п'ємо солодкаву горілку, / Обпікаючи сміхом уста* [12, с. 61].

Проаналізуємо одну з моделей докладніше – фрейм *простір, слот-пустеля*. Апперцепція лексеми “сміх” як просторового явища (пустелі), базується на оцінно-сміслових нашаруваннях, проектуючи цілий спектр асоціативних “домислень”. Так, пустеля – “великий простір, позбавлений ознак життя” [18, Т. 3, с. 82]; актуалізація цієї лінгводиниці сприяє утворенню кількох смислових точок: *пустелі* – позбавленого будь-якого позитивного емоційного наповнення простору; *пустелі* – способу буття людини з відсутніми життєво важливими моральними факторами (доброта, чесність, щирість), необхідні для духовного зростання індивіда. Наведені мотиваційні ряди асоціацій, взаємно доповнюють один одного, сприяють формуванню негативного забарвлення метафори *пустеля сміху*, експлікуючи *сміх* як “порожню”, деструктивно спрямовану емоцію, яка сприяє не регенерації (відновленню), а навпаки, деградації і моральному вимиранню особистості.

Крім наведених моделей, вагомими носіями образності і експресивності (особливо в поезії Л. Багірової, В. Базилевського, В. Кашки, А. Мойсієнка, Р. Скиби, Л. Степовички, Г. Ткачук) є метафоричні утворення, структурно-семантичними складовими яких є *назви рослин, артефактів, міфологічних істот, етико-філософських понять*, що є свідченням неординарності сприйняття світу сучасними поетами. Порівняємо:

Цвіли сади – дерева короновані, – / Велично спали і крізь сон сміялися [13, с. 65];

Судинами всміхалася любов. / Судинами, ти чуєш? [7, с. 153];

Аналіз наведених номінацій як продуктивних засобів формування поетичного дискурсу показує, що метафори, які вербалізують концепт “сміх”, у поетичному тексті виконують насамперед *ідіостилістичну і експресивну* функції, сприяючи асоціативно-образному збагаченню тексту та оприявлюючи в сучасному художньому дискурсі багатоспектральну площину неосмислів.

Однак, у поетичних текстах специфіка мовних одиниць, які маніфестують досліджуваній концепт, виявляється не тільки в їх семантичній насиченості, але і в *особливостях сполучуваності*. Це дало підстави визначити характерні для поетичної картини світу асоціативні смислоутворення, які реалізуються передусім у ядерних номінаціях. Виявлено, що лексема *смiх* у текстах окресленого періоду поєднується з різнотипними за семантикою номінаціями: *громовий, дикий, розсічений, шабельний, штучний; посмішка – білозуба, вдячна, зацементована, презирлива, прикра, прохолодна, цибулева; регіт – відсторонений, відьомський, задоволений, збентежений, злорадний, приглушений, фірмовий*. Широкий спектр сполучуваності в текстах окресленого періоду виявляють і дієслівні ядерні утворення лексико-семантичного поля з домінантою “сміх”. Наприклад: *смiятися – багатозначно, беззвучно, безсоромно, блаженно, вимушено, посміхатися – загадково, ласкаво, невпевнено, променисто, подумки, хтиво; реготати – голосно, скептично, солодко, фальшиво*.

Розглянемо фрагменти текстів: *Можна смiятися у паузах / дрібно розсіченим смiхом / дитини* [15, с. 82]; *Вечори несамовито регочуть солов'ями – / Не заглушить музика з вітрини* [7, с. 200]; *І в тебе в роті – посмішка залізна* [7, с. 167]; *Зеленозубо засміявся день* [9, с. 98].

У процитованих сегментах мовні одиниці (прислівники, прикметники і дієслова), які позначають номінації *смiх, посмішка*, у сполученні з іншими лексемами креативно перекодовуються. Очевидно, що наведені ряди значень не є закритими, оскільки потенційно кожна мовна одиниця в художньому тексті може бути включена в нові синтагматичні виміри, що дасть змогу більш детально розкрити асоціативно-образний

потенціал номінацій, які представляють концепт “сміх”, у відображенні індивідуально-авторської моделі світу.

Таким чином, динамічні процеси, які виявляються у семантиці та сполучуваності мовних засобів, що маніфестують досліджуваній концептухудожньому дискурсі початку XXI століття, сприяють формуванню нових креативних “прирошень” у семантиці цих лінгвоодиниць, свідчать про не замкненість їх смислових кордонів та багатство естетично наповнених ідіостилів майстрів художнього слова.

Література

1. Бондарева О. Є. Міф і драма у новітньому літературному контексті: поновлення структурного зв'язку через жанрове моделювання: [монографія] / Олена Бондарева. – К.: Четверта хвиля, 2006. – 512 с.
2. Верещак Я. М. 14400: п'єси-фентезі / Я. М. Верещак; упоряд. і авт. передмови О. Є. Бондарева. – К.: Нац. центр театр. Мистецтва ім. Леся Курбаса, 2008. – 344 с.
3. Герасимчук В. Азартні ігри: комедія на дві дії / В. Герасимчук // Дніпро. – 2008. – № 11-12. – С. 100-125.
4. Дашвар Люко. Мати все / Люко Дашвар. – Харків: Клуб сімейного дозвілля. – 336 с.
5. Дяченки Марина та Сергій. Vitanostra: роман / Марина та Сергій Дяченки. – К.: Зелений пес, 2007. – 544 с.
6. Жуковський С. Цвітуть абрикоси: вірші / Станіслав Жуковський. – К.: Український письменник, 2010. – 142 с.
7. За межею означень: антологія української інтернет-поезії / упорядники: Є. Баран, Ю. Височанський. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. – 400 с.
8. Забужко О. Музей покинутих секретів: роман / Оксана Забужко. – Вид. 2-е, доп. – К.: Факт, 2009. – 832 с.
9. Кашка В. В. Мала методика / Володимир Кашка // Кур'єр Кривбасу. – 2004. – № 179-181. – С. 96-105.
10. Кокотюха А. А. Шукачі скарбів / Андрій Кокотюха. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2005. – 336 с.
11. Кузьміна О. Б. Вербальні маніфестації концепту “білий” у парадигмі культури (на ґрунті української лірики першої третини XX сторіччя) / О. Б. Кузьміна // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2004. – № 631. – Вип. 41. – С. 55-58.
12. Лазарук М. Черн: зухвалі візії: поезії / Мар'ян Лазарук. – Чернівці: Видавничий дім “Букрек”, 2009. – 96 с.
13. Лазарук М. Пантір: поезії, поеми / Мирослав Лазарук. – Чернівці: Місто, 2006. – 116 с.
14. Маккормак Э. Когнитивная теория метафоры / Э. Маккормак // Теория метафоры [пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз.]. – М.: Прогресс, 1990. – С. 358-386.

15. Максимчук О. Лови: поезії / Оксана Максимчук; авт. передм. К. Москалець. – К.: Смолоскип, 2008. – 108 с.
16. Маслова В. А. Поэт и культура: Концептосфера Марины Цветаевой: [учеб. пособие] / В. А. Маслова. – М.: Флинта, 2004. – 256 с.
17. Мірошніченко Н. Апологія страйку / Надія Мірошніченко; авт. проекту та упоряд. Н. Мірошніченко // Страйк ілюзій: [антологія сучас. укр. драматургії]. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2004. – С. 7-8.
18. Новий тлумачний словник української мови у трьох томах / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. – К.: Аконтіт, 2006.
19. Неждана Н. Угода з ангелом [Електронний ресурс] / Неда Неждана // Сучасна укр. драматургія. – К.: Укр. письменник, 2006. – 285 с. – Режим доступу: <http://kurbas.org.ua/dramlab/neda.html>.
20. Павлюк І. Сирітство землі / І. Павлюк // Кур’єр Кривбасу. – 2004. – № 172. – С. 68-79.
21. Процюк С. В. Канатоходці: [роман] / Степан Процюк. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2007. – 302 с.
22. Процюк С. В. Троянда ритуального болю / С. Процюк. – К.: Грані-Т, 2010. – 96 с.
23. Расторгуева Г. В. О некоторых аспектах когнитивной модели интерпретации текста / Г. В. Расторгуева // Филология и культура. – Тамбов, 2001. – С. 57-59.
24. Роздобудько І. В. Якби / Ірен Роздобудько. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2012. – 256 с.
25. Сняданко Н. Гербарій коханців / Наталка Сняданко; перед. Ю. Іздрика. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2011. – 272 с.
26. Стефурак Р. І. Асоціативно-образний потенціал внутрішньої форми слова у поетичному тексті (на матеріалі української поезії 60-90 років ХХ століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 “Українська мова” / Р. І. Стефурак – Івано-Франківськ, 2003. – 24 с.
27. Метафоризация как основной прием создания лексических и фразеологических средств языковой картины мира / В. Н. Телия; Б. А. Серебренников, Е. С. Кубрякова, В. И. Постоваллов и др. // Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. – М.: Наука, 1988. – С. 180-204.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 20.12.2015 р.
Рекомендовано до друку д.ф.н., професором Голянич М.І.,
к.ф.н., доцентом Тишківською Н.Я.*

**CONCEPT “LAUGHTER” AS ONE OF THE BASIC
LINGUO-COGNITIVE STRUCTURAL UNITS
IN THE MODERN UKRAINIAN PROSE, POETRY,
DRAMA AT THE BEGINNING OF XXI CENTURY**

I. V. Danyliuk

*Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Halytskyi;
Ivano-Frankivsk, Konovaltsia Str., 35;
ph. (097) 9340206; e-mail: diva-ua@yandex.ru*

The semantic and structural features of the language means represented concept “laugh” in Ukrainian artistic discourse at the beginning of the XXI century is analyzes in the article; their role in the addresser-recipient relations, communication strategies and tactics in fiction has been defined, the specific features of their verbalization in remarks and replicas of drama have been researched, associative and imaginative potential and features of compatibility has been analyzed; the functional load of linguistic units, its representation in prose texts, drama and poetry have been analyzed.

Key words: *concept, the concept “laugh”, artistic text, communication strategy and tactics, remarks, replicas, metaphor, frame.*